

DE TUINEN VAN DE ABDIJ VAN TERKAMEREN

Terrassen die de helling van het terrein volgen

In de buurt van het Flageyplein en pal tegenover de Louiza- en Emile De Motlaan volgen de tuinen van de abdij van Terkameren de glooiingen van het terrein. Een deel is als park aangelegd, het andere heeft klassieke terrassen. Ze vormen vandaag het kader waarin de hogeschool voor visuele kunsten en het Nationaal Geografisch Instituut zijn gevestigd.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

De abdij van Terkameren werd in de dertiende eeuw gesticht door een Brusselse Benedictijnse kloosterzuster die de strenge regel van de heilige Bernardus wou volgen. Van de Brabantse hertog, Hendrik I, kreeg zij een terrein dat beantwoordde aan de noden voor een cisterciënzerklooster: op een afstand van de grote wegen, dicht bij een bos (het Zoniënwoud) en in de buurt van een waterbron (de Maalbeekbron).

De abdij bood onderdak aan adellijke vrouwen en groeide heel snel, dankzij verschillende donaties. Zo omvatte ze na een tijd ook de huidige vijvers van Elsene, waar de zusters vis kweekten. Het enige gebouw uit de middeleeuwse tijd dat nog gedeeltelijk overeind staat, is de gotische kerk (1362). De abdij kende immers een donkere periode bij de overgang van zestiende naar zeventiende eeuw: ze werd geplunderd en een deel ging in de vlammen op.

De gebouwen in klassieke Franse stijl die we vandaag kennen, en ook de terrassentuinen zijn het resultaat van renovaties en heropbouwwerken in de achttiende eeuw, die de abdij in zijn vroegere luister wilden herstellen. Dat duurde niet lang. De Franse revolutie en de vervolging van de religieuze orden verplichtten de slotzusters om de plek in 1796 te verlaten.

De gebouwen werden te koop gesteld. Ze werden achtereenvolgens gebruikt als katoenfabriek, boerderij, tehuis voor bedelaars en militaire school. Het resultaat was een complete achteruitgang van het complex. Daar kwam nog bij dat tussen 1850 en 1910 de buurt geleidelijk aan verstedelijkte waardoor de abdij en haar tuinen helemaal door het stedelijk weefsel werden ingesloten.

Tussen 1920 en 1940 werden de kerk, het klooster, de tuinen, de Sint-Bonifaciuskapel en de muur van de voormalige refter gerestaureerd. Sindsdien gebeurden er nog andere renovaties en verbouwingen.

ALGEMENE BESCHRIJVING: TUINEN IN TERRASSEN

De Franse tuinen van de abdij van Terkameren dateren van het begin van de achttiende eeuw. Twee eeuwen later werden ze gerestaureerd. De inspecteur voor aanplantingen van de stad Brussel, Jules Buysens, inspireerde zich daarbij op gravures en beschrijvingen uit de ontstaanstijd. De werken duurden van 1930 tot 1932. Landschapsarchitect Jean-Noël Capart tekende de recentste aanpassingen (1997-2002).

Het decor van de abdij van Terkameren omvat twee soorten tuin.

- In het zuiden en oosten (langs de Duraylaan) ligt een tuin met bomen en een waterpartij, de 'eendenpoel', die gevoed wordt door de Maalbeekbron (die vroeger als kweekvijver diende).
- Het westelijke deel van de tuin is aangelegd in terrassen, die de helling van het terrein volgen. Een monumentale trap geeft er toegang toe. Oorspronkelijk waren er vijf terrassen. Het eerste werd opgeofferd voor de aanleg van de De Mot- en de De Raylaan. Op het hoogste niveau ligt een tuin in renaissancestijl met in het centrum een waterbekken in de vorm van een vierbladig klaverblad. Een siertuin met gesnoeide buxushagen en rozenstruiken bepaalt het uitzicht van het tweede terras. De laagste twee terrassen zijn promenades. Meer recent werd het laatste ingericht als een soort kooromgang die toegang geeft tot de gebouwen van de abdij.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

De tuinen van de abdij van Terkameren tellen enkele prachtige bomen (vooral op het grasperk aan de ingang). Daarbij hoort een plataan met esdoornbladen die een omtrek heeft van 327 cm.

De inplanting kastanjelaars in kandelaarvorm is uniek in Brussel en maakt een bezoek de moeite waard. Vooral omdat de helling van het terrein het perspectief dat ze tekenen, nog versterkt.

Veel taxussen, gesnoeid in de vorm van een kubus of een kegel, omlijsten de tuinen en zorgen voor een verfrissend decor.

BEHEERSPRINCIPE

Leefmilieu Brussel - BIM heeft zich stap voor stap over het onderhoud en het toezicht op het terrein ontfemd. De gebouwen zijn erg oud en het terrein is geklasseerd. Het is dan ook de bedoeling om het historische kader te vrijwaren. Er is geen sprake van om de ligging van een wandelpad te verleggen of een nieuw massief aan te planten. Het beheer beperkt zich tot het onderhoud van de aanplantingen, het herstel van zones waar veel bezoekers komen, kleine aanpassingen (zoals de plaatsing van een omheining rond de rivier) en het in orde houden van de randzones.

Om een fysieke en visuele verbinding te maken met de vlakbij gelegen Koningstuin, werden op het Rode-Kruisplein vóór de abdij, bomen van dezelfde soort geplant.

OPMERKELIJKE MONUMENTEN EN BOUWWERKEN

MONUMENTEN

De gotische kerk van de abdij (1362).

De **abdijgebouwen**: het abdijpaleis (1760), het klooster (herbouwd tussen 1932 en 1934), het abdissekwartier, de inkomhal, de gemeenschappelijke ruimten (1740), de abdijskerk, enz.

De Sint-Bonifaciuskapel.

De **monumentale trap** naar de terrassen.

BEELDHOUWWERKEN

Op het vierde terras staat een beeldhouwwerk van Pieter-Jan Braecke dat hulde brengt aan de schrijver **Charles Lemonnier**, en vooral aan zijn roman 'Un Mâle' (1922).

Vlak bij de Maalbeekbron ligt een gedenksteen met erop een **medaillon** van René Cliquet ter ere van schilder **Louis Clesse** (1889-1961).

Op de muur van het gebouw naast de eendenpoel, staat een herdenkingsplaat met medaillon voor de Brusselse schilder **Henri Logelain** (1889-1968) van de hand van René Cliquet.

Bij de ingang van de abdij aan het Rode-Kruisplein staat een **gedenkteken** (1938) voor **luitenant-generaal Dossain de Saint Georges**, een held uit de Eerste Wereldoorlog. De buste is van Eugène de Bremaeker en het bas-reliëf, met een afbeelding van de strijd van de heilige Joris en de terugtrekking uit Antwerpen is, van de hand van Etienne Berchmans en Ludovic Hoffman.

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: langs de abdij ligt het Rode-Kruisplein dat de verbinding maakt met de vijvers van Elsene. Meer ten noorden ligt het plein van de Koningstuin.
- Ten oosten: de Burgemeesterstraat, het Jadotpark (tuin van het Kindermuseum).
- Ten zuiden: het Terkamerenbos.

Oppervlakte: 6,56 hectare.

Typologie: historisch park.

Eigenaar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Beheer: Leefmilieu Brussel – BIM.

Klassering: De tuinen van de abdij zijn geklasseerd als landschap sinds 30 maart 1989. De gebouwen en de architecturale elementen van de tuin op het grondgebied van de stad Brussel zijn geklasseerd als monument door het besluit van 5 juni 1993.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Minimaal twee parkwachters houden toezicht tijdens de openingsuren met volgend schema :

- van 1 oktober tot 31 maart van 8 tot 18 uur;
- van 1 tot 30 april van 8 tot 19 uur;
- van 1 mei tot 31 augustus van 8 tot 21 uur;
- van 1 tot 30 september van 8 tot 20 uur.

CONTACT

Hebt u een vraag? Wilt u een probleem signaleren? Spreek dan een van de parkwachters aan. In noodgevallen: Parkassistentie op 0497 599 99 87.

Leefmilieu Brussel – BIM: 02 775 75 75, info@leefmilieubrussel.be.

UITRUSTING

Het park is verlicht. Behalve zitbanken en vuilnisbakken heeft het park geen specifieke voorzieningen.

ER GERAKEN

De tuinen liggen op het grondgebied van de gemeenten Brussel en Elsene. De ingangen liggen aan de Emile De Motlaan, de Munsterstraat, de Kloosterdreef en de Emile Duraylaan.

BEREIKBAARHEID ANDERSVALIDEN

Er is geen speciale infrastructuur, maar bepaalde delen van het park zijn gemakkelijk toegankelijk langs de Kloosterdreef en de Munsterstraat.

OPENBAAR VERVOER

Tram : 23, 24, 94

Bus : 71.

MEER INFORMATIE

- Meer informatie over de [culturele routes van parken en tuinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)
- De fotogalerij van de [Virtual Landscape Gallery](#).
- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#).
- Meer informatie over de [herdenkingsmonumenten in Brussel](#).
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).

